

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken; Junius 3-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Spanyol Ország.

Még Május 5-dikén meg nem érkezett volt a' Király *Madridba*: de ki volt már adva a' jelentés, hogy 14-dikre meg fog érkezni. Hogy ily lassan siet ő Felsége a' fő város felé, ennek okáról ezeket olvassuk: —

„*Valenciában*, a' hol Aprilis 16-dikától fogva tartózkodik ő Felsége, közönséges audientziára bocsátotta magához Cardinális *Bourbont*, ki, mint a' Regens-Tanáts' előlölője, az új Constitutiót a' Cortesek nevében, 's a' Sz. *Ferdinand* Rendje czímerét is, melyet ugyan ezek küldöttek ő Felségének, által adta. Másnap ezen czímerrel ékeskedve jelent meg ő Felsége a' nagy templomban a' fényes pompával tartatott *Te Deum laudamus* énekülésén. —

„Nints még egy Constitutzió is olyan, mellyben a' nemzetnek és képviselőinek számokra ily sok jussok fenn tartattak 's a' Királyi hatalom így megszorítottatva volna, mint ez, melyet ezek a' Cortesek a' Királynak Frantzia fogságban való létele alatt készítettek: mellyhezképpest méltán egész figyelmetességgel várja a' közönség, hogy miképpen fogja a' Ktrály magát ezen tekintetben kinyilatkoztatni; fogja-e kívánni, hogy változtatások tétessenek rajta; 's ezen esetben mit fognak a' Cortesek

tselekedni; 's mitsoda következeseket szülhet ez az egyenetlenség a' két, t. i. a' Törvényhozó és végre hajtó hatalmaknak részeseik között? Azt tartják közönségesen, hogy a' Királynak ezen Constitutzióban eleibe íratott esküvés' letétetésétől való idegenkedése 's a' Cortesekkel ezen tárgyra nézve kezdett alkudozása okozták, hogy a' fő város felé ily lassan folytatja útját, 's hogy elcsúszban a' tartományok' városában ily sokáig maradoz ő Felsége. Azt is írják pedig, hogy a' Cortesek egész elkötelezettséggel várják részéről a' Királyt, és határozásaiktól telyességgel nem akarnak semmiben is elállani. —

„Aprilis' 24-dikén még *Valenciában* volt ő Felsége; a' hová Hertzeg *Infantado* is, kinek a' maga Királyához viseltető hűségét soha semmi meg nem gyengítette, a' vezérlése alatt lévő seregekkel megérkezett, 's magát ahöz a' sereghez csatolta, melly arra van kirendeltetve, hogy a' Gen. *Copons* vezérlése alatt a' Királyt kísérje. —

„Noha sokak találkoztak más felől olyanok is, a' kik közönségesen erősítették, hogy azt mondotta volna a' Regens-Tanáts Deputatziójának a' Király *Valenciában*, hogy a' Constitutziót elfogadja, 's a' köz jának előmozdításán minden igyekezettel iparkodni fog: úgy látszott mindazáltal, hogy a' Cortesek még sem voltak

egész bizonyosok a' magok Constituziójok-
nak állapotja felől; egy jó számú sereget is
vettek magok mellé, 's *Lasci* nevű Gene-
ralist tettek annak vezérévé. Ezen kör-
nyűtlállások között sok nagy emberek, a'
kik eddig Madridban tartózkodtak, a' Her-
tzege *Infantadópéldáját* kezdetékkövetni en-
nyiben, hogy eze fő várost elhagyván a'
Királyhoz mennek. Így tselekedtek már
sok nagy Püspökök és egyéb fő Papok;
az Országnak leg főbb Nagyjai a' Király
körüli gyülekeztek össze, kinek leg köze-
lebről való tanátsói azonközben most, a'
kikre t. i. leg inkább figyelmez: Hertzeg
Don Carlos, *Eskouquez* a' ki hajdan az
ő Felsege nevelője volt, es *Maquanez*, a'
ki hosszas fogságot szenvedett Frantzia or-
szágban Viennes városában.

Frantzia Ország.

A' Király ilyen végezést adott ki: —
„Mi Lajos, Isten kegyelméből 's a' többi,
a' mi Minister-Statustitoknokunkat (*Gene-
venti* Hertzeget) meghalgtván, ezeket ha-
tároztuk és határozzuk — 1)ször, a' mi
atyánkfia (vagy ötsénk; nem tudom hogy
kellene jobban a' Német *Vettert* kitenni)
Oudinot Marschalt a' Frantzia Granadiros
és Vadász Gyalog seregeknek fő vezérjek-
ké — 2)szor, a' mi ötsénk Marschal *Ney*
a' Vasas, Vadász, Dragonyos, Könnyűlo-
vas, és Lántsás seregek' fő vezérékké, ne-
veztettek.“ —
„Lajos.

Valamint Párisban úgy az ország egyéb
részeiben is olyan zendülések mutaták ki
magokat, mellyek az itt minden elmékben
uralkodó nyughatatlanság kiütésének lenni
tartathatnak. Párisban a' Carouzel piaztan
Május 11-dikére viradólag sok inunkások
össze seregelvén, dolgot és kenyeret kí-
vántak: mellyre egy lovas tsapatotska meg
jelenvén szélllyel kergette a' lármázókat 's
a' főbbeket fogságra vitte. Ez a' láрма

okozta, hogy több e' feléeknek megelőzte-
tések végett azok a' félbe szakasztatott épí-
tések, mellyek a' Császári országlás alatt
folyamatban voltak, ismét munkába vétet-
tek.

Rennes, *Marsilia*, és *Bordeaux* vá-
rosaikkban is lármás nyughatatlankodások
történtek Május 3-dik és 4-dik napjain.
A' nép nagy sokasággal megjelent azon épü-
letnél, a' hol a' Királyi Biztos *Dejean* volt
szálláson, kiről olyan hír volt, hogy ő
volna némelly adófizetések' kirendeltetésé-
nek és felszedettetésének az indító oka.
Éppen ezen napon, úgymint 4-dikben ér-
kezett-meg *Bordeaux* városába a' Párisi
Monitörnek az a' darabja, melyben az a'
hirdetés kijött, a' melly által az ügy ne-
vezett *Droits-reunis* név alatt gyűlölséges-
sé lett adónak fizetése újobban parantsol-
tatik. A' nép ennek hallására még job-
ban feltüzésedett, az adózás igazgatójának
házára ment, az ajtót betörte, az adólais-
tromokat (tabellákat) elvette és öszszeszag-
gatta. Hasonló történt a' Controlör szállá-
sán; itt szekerekre rakták a' tabellákat, 's
a' közönséges piaztara vivén ott megégették,
így kiáltozván a' tűz körül: *plus de droits
reunis!* (nem kell többé a' *droits reunis*).
Reménylették azomban, hogy nem leszen
a' dolognak további következése. — (Itt
Bordeauxban történt volt, mint már a' ré-
gibb újságokból tudjuk, hogy mikor az új
Constituzió a' Monitörben oda megérke-
zett, azon napon estve a' théátrumon éget-
ték-meg azt nagy lármával, valamint szin-
tén a' *Nantesiek* ugyan azzal a' közönséges
piaztokon tselekedtek. Ez a' Constituzió
volt az, melly helyett most ismét mást készít
az arra kineveztetett Biztosság).

Mi némű mozgásoknak kellett magor-
kat *Straszburgban* is jelegetni, meg le-
het azon Proklamációból ítélni, mellyet
a' Polgármester az ott lévő lakosokhoz in-
tézett, 's a' mellyekben ezek a' kifejezések

is előfordultak: — „Ez a' kiáltás: *Nem kell nekünk többé a' droit-reanis!* arraczelző revoluzziós mozgás, hogy egyszeriben erőszak által nyerhessétek meg azt, a' mit a' Király megígért. Hát attól féltek ti, hogy a' Király nem fogja megtartani a' szavát? ki tsak most lépven fel a' trónusra, lehetetlen, hogy egyszerre minden jót véghez vihessen, a' mit a' Frantziák kívánuak. Vigyázatok Polgárok, hogy a' hitszegő sugallások által meg ne tsalattassatok, 's a' többi.“

A' revoluzziótól fogva készült Constitutziókaak ilyen laistromjok jött-ki a' Frantzia levelekben: —

Az első Sept. 14-kétől fogva 1791-ben, 1 esztendőt 10 hónapot 17 napot,

A' második August. 10-dikétől fogva 1793-ban, 2 esztendőt egy hónapot 13 napot,

A' harmadik Septemb. 23-dikától fogva 1795-ben, 4 esztendőt 2 hónapot, 20 napot,

A' negyedik Decemb. 13-dikától fogva 1799-ben, 2 esztendőt 7 hónapot 21 napot,

Az ötödik Aug. 4-dikétől fogva 1802-ben, 1 esztendőt 9 hónapot 14 napot.

A' hatodik Május. 18-dikától 1804-ben, 9 esztendőt 10 hónapot és 15 napot — tartott. A' 7-dik készült Április 1-ső napján 1814-ben. Ezt nem fogadta-el a' Király.

Itt következnek most némelly jegyzések azok között, mellyek a' Frantzia országban nagy számmal kijövő könyvetskékből kiadattak: —

„*Marignie*, az Orosz Császár ő Felségehez a' Frantzia Senatus által projektáltatott (1-ső Áprilisi) Constitutzióra nézve keservesen gyalázó kifejezésekkel szől azon közönséges nyilatkozatásának 3-dik tikkelyiért, mellyet a' Császár az összeszövetkezett Fejedelmeknek nevekben Mártzius 31-dikén kiadott, 's a' melly ál-

tal a' Senátus egy Provisoriai Országlószecknek kineveztetetére 's egy Constitutzióknak kidolgozására meg hívatatott volt. Azt mondja *Marignie* az Orosz Császárnak, hogy az ő jó szívűsége a' ravasz emberek által meg tsalattatott légyen — 's az utána így folytatja szavait: az a' Systema, melly ezen Constitutzióban felvétetett, minden részeiben megbántó a' Királyra nézve; mindenben *anti-monarchica* 's *anti-constitutionális* a' hol a' Constitutzióról beszéll is. Nekünk tsak ez a' régi Constitutzió kell, melly alatt a' Fr. Monarchia magát formálta, gyarapította, 's magát 14 századok alatt ditsőségben fenntartotta, 's azonközben mint a' természethnek minden olyan munkái, mellyeknek tartósoknak kell lenniük, a' szükséges változásokat lassan lassan felvette. Nekünk nagy lelkű érzékenységek kívántatnak, mellyek a' felséges gondolatoknak a' tolmátsak. Nem kellenek nekünk *liberalis ideák*, melly nem is Frantzia kifejezés; még a' Frantzia nyelvet és értelmet is elrontották az új idők.“

Gregoire így fejezte-ki magát egy kis írásában, mellyet ezen Constitutzióról ki adott: — „A' Király, midőn az ő Frantzia országba való kiszállását kihirdették, úgy nyilatkozattatta-ki magát, hogy ő azért jó, hogy a' maga népének, egy szabad Constitutzióbol következő boldogságokat megszerze. A' Királyra kell bízni, hogy a' ki a' maga melly belátása által az Anglus nemzetől való tiszteletet megérdemlette, egy Constitutziót adjon nekünk: Hogy lehet a' Senátus olyan vakmerő, hogy neki törvényeket akar eleibe írni. Mivelhogy ez a' Senátus valamint ennekelőtte, úgy most sem tudott magának egyéb munkát keresni, hanem tsak a' maga javának 's boldogságának fenntartatásán iparkodott: erre nézve már most fogadja megelegetéssel, ha a' Király másutt keresett magának együtt dolgozókat és barátokat, várja 's fogadja-el tisztelettel a' boldogságnak és szabadságnak azon törvényeit, mellyeknek kiad-

dására a' Királynak csak egyedül van már most jussa.“ —

Durbach ellenben, a' Conventnek egy tagja, a' ki azért, hogy XVI-dik Lajost védelmezte, halálra ítéltetett volt, arra ajánlja írásában magát, hogy ő megmútattja, hogy *Napoleon* ugyan *tyrannus*, de *Usurpator* telyességgel nem volt; hogy a' *Bourbon* Familiájának országlása a' nemzet' akarata által félbe szakasztván, neki egy új nemzeti kötésre való szüksége, hogy a' maga országlását már most amához hozzá tsatolhassa; és hogy mind ezekhez képeest önnön jól magyarázott hasznok kívánja azt a' visszatérő *Bourbonoktól*, hogy arra felindittassanak, hogy őseiknek thronusát a' nemzetnek szabad akarata 's egy ezzel való költsönös alkunak ereje szerint, vegyék vissza.“

Vialart de St. Morys ellenben azzal tart, és annak megmútatasáról dolgozott egy kis könyvetskét, hogy a' *Bourbonok'* Dynastiája nem szakadott félbe. Ezen két írók azonközben mind ketten leg kisebb indulat és mérgesség nélkül írnak, 's *Vialart* azt javasolja végezetre, hogy az *Orosz és Austriai Császárok'*, 's a' *Prusszus Király'* és a' *Nagy Britanniái Régens'* neveiket azon oszlop' fundamentománuak négy oldalaira kell fell metzetni, mellynek tetején a' *Napoleon képe* állott (de a' melly már most önnét levétettévé, annak a' nagy oszlapnak tetejére tétett-sel, mellyet *Sándor Császár* a' maga fő városában a' *Frantziáktól* elvett ágyúkból csináltatott).

Dánia, Svétzia, Norvégia, Nagy Britannia.

Azt írják, hogy a' Dániai Udvar tökéletessen kitisztította magát Svétzia előtt azon vádból, mintha ő Norvégiára nézve a' *Keresztely* Princz munkáiiban részes lett volna, és kinyilatkoztatta, hogy Svécziával kész a' maga hadi erejét is össze tsatolni a' végre, hogy Norvégia magát Svétziának által adja.

tólai a' végre, hogy Norvégia magát Svétziának által adja.

A' Norvégiai országgyűlést April. 19-dikén egy beszéddel rekesztette-bé az új Király, melly utána tulajdon kezével írott levelet küldött ő új Királyi Felsége a' Svétziai Királyhoz. A' levél' foglalatja e' volt: Ötet az a' nemzet, mellyet tulajdon Királya (a' Dánus Király) függetlennek lenni kinyilatkoztatott, a' maga Királyává választotta, és ő Svécziái Felsége önnön tselekedetét és példaadását kárhoztatná, ha mostanában Norvégia ellen fegyvert fogna, annyival is inkább, hogy ő Svétziai Felsége is egy szabad nemzettől választott a' Királyi székre, még pedig ezen nemzet tulajdon Királyának letétettése után. Ő Svétziai Felsége egyébaránt is már néhány hirdetései által kinyilatkoztatta, hogy semmit nem kíván oly nagyon, mint hogy az egész *Skandináviai* népnek boldogsága állandó lábra helyeztetődjön. Most tehát egyedül csak ő Svétziai Felségétől függ, hogy ezen célját elérhesse, a' melyre nem kívántatik egyéb, hanem csak hogy szenvedje-meg a' két *Skandináviai* nemzetet egymás mellett nyugodalmasan élni. Ellenben ne remélje, hogy Norvégiát, mellyet járhatatlan hegyek és egy vitéz nemzet óltalmaznak, erőszak által valaha elfoglalhassa. A' kiomlandó vér az igazságtalan megtámadónak fejére térüljön vissza.“ — Megérkezvén ez a' levél *Stockholmba*, itt azt kívánta az Országglószék a' Norvégiai tiszttől, ki azt oda vitte, hogy előre csak a' levél Copiáját adja által, mellyet a' tiszt megtselkedvén 's a' Svétziai Országglószék azt elolvastván, azonnal vissza küldötte a' tisztet Norvégiába a' nélkül, hogy a' Princz *Keresztely* tulajdon kezeirásával való levelét elfogadta és megnyitotta volna. —

Már most a' Dániai Király is egy szoros parantsolatot adott-ki, melly által meg tiltotta az alatta való hajósoknak, hogy

Norvégiával minden kereskedést félbeszakaszszanak, annyival is inkább oda semmi eleséget ne vigyenek. Már most az a kérdés marad feun, de a' mellyre tsak az idő fog megfelelni, hogy így elzárattva lévén Norvégiától a' közösülés minden felől, kiebeztethetik-e őtet az ő szomszédjai annyira, hogy magát Svétziának aláadni kéntetelen legyen. Némelylek azt erőssítik, hogy egy időtsketől fogva úgy megrakta magát Skotziabel és Hollandiából gabonával és mindenféle eleséggel, sőt hadi munízióval is, hogy esztendő alatt mihd ezekben nem fog semmi fogyatkozást szenvedni. Tsak pénze van igen kevés.

Folytatása azoknak a' beszédeknek, mellyek az Angliái Parlamentom' felső házában ezen kérdés felett előfordultak, hogy iparkodni kell-e Angliának azon, hogy *Norvégia Svétziához* tsatoltassék? —

„A' mi Svétziával való kötésünknek (így folytatja szavait Lord Grey) egyik tizikelye valójában azt kívánja tőlünk, hogy Norvégiának általadattatását nem tsak hogy ne akadályoztassuk, hanem a' Dániai Udvarra arra réá venni minden módon iparkodjunk is. De nem köteleztük mi magunkat ezen Alkú által arra, hogy Norvégia Svétziának birtokában tsendesesen megmaradhasson; ezt az Orosz Birodalom ígerte néki, ki a' Svétziával való Alkura minket is meghívott. A' mit mi ígértünk már véghez ment, t. i. hogy Dánia lemondott Norvégiáról sőt a' nagy Szövetségbe is bállott. Mi tehát már egészszen telyesítettük, a' mit tőlünk a' Kötés kívánt. Volt-e pedig a' Dánus Királynak jussa arra, hogy a' Norvégiái népnek egyetértésé nélkül ezen országot másnak engedje, már ez más kérdés? A' Dánus Király, Országló feje volt Norvégiának, nem pedig tulajdonosa; ezen Fejedelmi just nem lehet a' népnek megegyezése nélkül elidegeníteni.

Ilyen értelemben vannak *Grotius*, *Pufendorf*, *Vattel*, és *Barbeirac*. Ne hozák ebben ellenem elé a' *Históriát*; ha e' féle példák törtétek, a' nem egyebet bizonyít, hanem tsak, hogy nem szállottak el le ne, vagy hogy az igasság' szavait elnyomta az erővel való viszázolás; mütassanak nekem példát arra, hogy valamelly nép, ha akaraja ellen másnak engedtetvén, ellent állott, valaha ezen ellentállásért rebellioval vádoltatott volna. — A' mi a' Svétzia maga viséletét illető kérdést illeti, itt ezek a' további kérdések fordólnak elő: Merné-e, Uraim, erőssíteni valaki azt, hogy a' Svétziái Koronaörökös Princz, megfelelt a' maga tartozó kötelességének? Ki merné *Thorton* vagy *Stewart* urakat, kik mint követek vagy biztások részünkről az ő hadi szállásán tartózkodtak, ebben bizonyosságul hívni? Ha azt a' *Veteránust*, a' ki ezen mi időnkbeli ditsósséges történetekre ily sokat tselekedett, t. i. Feldmarschal *Blichert* megkerdezhethnők, mit fogna mondani ő az ezen Koronaörökös által tététt szolgálatokról? A' Lipsiai tsatát a' Szövetségeseknek egyesített ereje nyerte-meg. Ez a' tsata még nem vetett vala véget a' hadakozásnak; Európa még nem mentetett vala meg tökéletesen; újabb nehézségek adták vala elé magokat; annak az embernek megbódulása nélkül, a' ki Európa' tsendeséget felforgatta vala, még ekkor oly feltételek szerént köttetett volna a' békesség, mellyek nínket talám újabb veszedelmeknek tettek volna ki; ki felejtkezhetne el a' Januárius, Felruárius, Mártzius hónapokról, arról a' veszedelmes állapotról, mellyben ekkor volt a' hadakozás, az ekkor folyt vérpatakokról, a' dolgok' kimenetelének bizonytalanságról, félelmes gyótródéseinkről, 's a' veszedekmes napokról? Miket hallottunk ezen fontos időben a' Svétziái Koronaörökös felől? Hol volt? Előre nyomult-e a' közöséges ellenség ellen? Belé tette-e

a' kardját ő is a' mérő serpenyőbe? Részt vett-e a' Szövetségeseknek óriási iparkodásaikban? Nem; hanem megfordult, és azon dolgozott, hogy magát Norvégia eránt bizonyossá tegye. Jan. 16-dikán kötötte azt az Alkut, melly által Dánia kezéből ezen országot kitékorta; Mártzius' 28-dikán *Lüttichben* volt, a' melly időben egy igen nevezetes tikkely jött ki a' *Lüttichi* újságban, a' melyhen ilyen kifejezések fordúlnak elő: Nem kelltsudálkozni azon, hogy a' Svétziai Koronaörökös Lüttichben hátra marad; ő azt várta volna, hogy meg fog hívatatni, hogy küldjön teljes hatalmú Biztost *Chatillonba*; e' nem történt meg; elleben egy sereget az ő vezérlése alatt lévő armádától elszakasztottak és a' Gen. *Bülow*' vezérlése alá adtak; a' Koronaörökös sem egyikért sem másikért nem nyelhetett elégtételt, 's erre nézve meghatározta magában, hogy egy ideig semmi hathatós részt ne vegyen a' hadakozásban. — Egy ember, ki a' Napoleon' iskolájában neveltetett, nem lehet olly nagy barátja a' nyomtatásbeli szabadságnak, hogy egy ilyen tikkely az ő tudta és akaratja nélkül az ő szemei előtt az újságban kinnyomtatassék. Én ebből azt hozom ki, hogy a' Svétziai Koronaörökös szántsándékkal nem tett eleget a' maga ígéreteinek. Végezetre megmozdúltak a' Svécus seregek is, és a' Princz is megérkezett Párisba; de mikor? Április' 16-dikán, a' *Montmartrei* hegyen való verekedés, a' Szövetséges seregeknek. Párisba való be menetelek, és minden jót vagy rosszat okozható történetek után, 16 napokkal, 's a' többi. — A' Politikát a' mi illeti, ezzel Norvégiának Svétziával való összetatoltatása reánk nézve egészen ellenkezik. Svétziának örökre úgy kell Frantzia országot tekinteni, mint

természeti szövetségesét, valamint nekünk is így az Orosz birodalmat. Miért kell Norvégiának csak Svétzia vagy Dánia között választani? Miért ne lehetne ő független? Mennyivel több haszunkra lehetne ő nekünk így a' maga hajóépítéshez kitértató szerzeményeire, a' kereskedésre, 's egyéb minden környülállásokra nézve? —

Már megjegyeztük a' közelébb költ. Kurirban, hogy minekutánna mások is beszéltek, 's ki egy ki más értelmet jelentettek volna, a' voksoláskor többen találtattak olyanok, a' kik *Lord Greyvel* nem értettek egyet, mellyre nézve az ő javallása vissza vettetett.

Utolsó Jegyzések.

Páris. — Az Austriai Császár ő Felsége úti készületeinek egy része Május 20-dikán oda hagyta Párist, Béts felé vissza indulván. Magáról ő Cs. Kir. Felségéről úgy beszéltek, hogy a' hónap vége felé szándékozott vissza indulni, a' melly időben onnét az Orosz Császár és Prusszus Király London felé indulni szándékoztak.

Spanyol ország. — Innét újabb tudósításokat vettünk. Május 11-dikén *Corra-Revolutió* történt *Madridban*, az új Constitutzió felfordított, a' Régens Tanáts letéttetett, 's ennek azok a' tagjai, kiknek az elszökésre idejek nem volt, a' Cortesek' főbb tagjaival egyetemben, fogásra vitettek. Azt a' végzést, mellynek ereje szerint mind ezek történtek, Május 5-dikén *Valenciában* adta ki a' Király, melly végzésében egyszersmind a' Cortesek által készített új Constitutziót is eltárlólte, a' melly helyett maga fog ő F. ge egy Constitutziót *Madridba* való megérkezése után kihirdettetni.

Junius' 1-ső napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 203 7/8 forintot Váltótédelulában. — Egy Császár aranyért 9 f. tot és 19 krt.